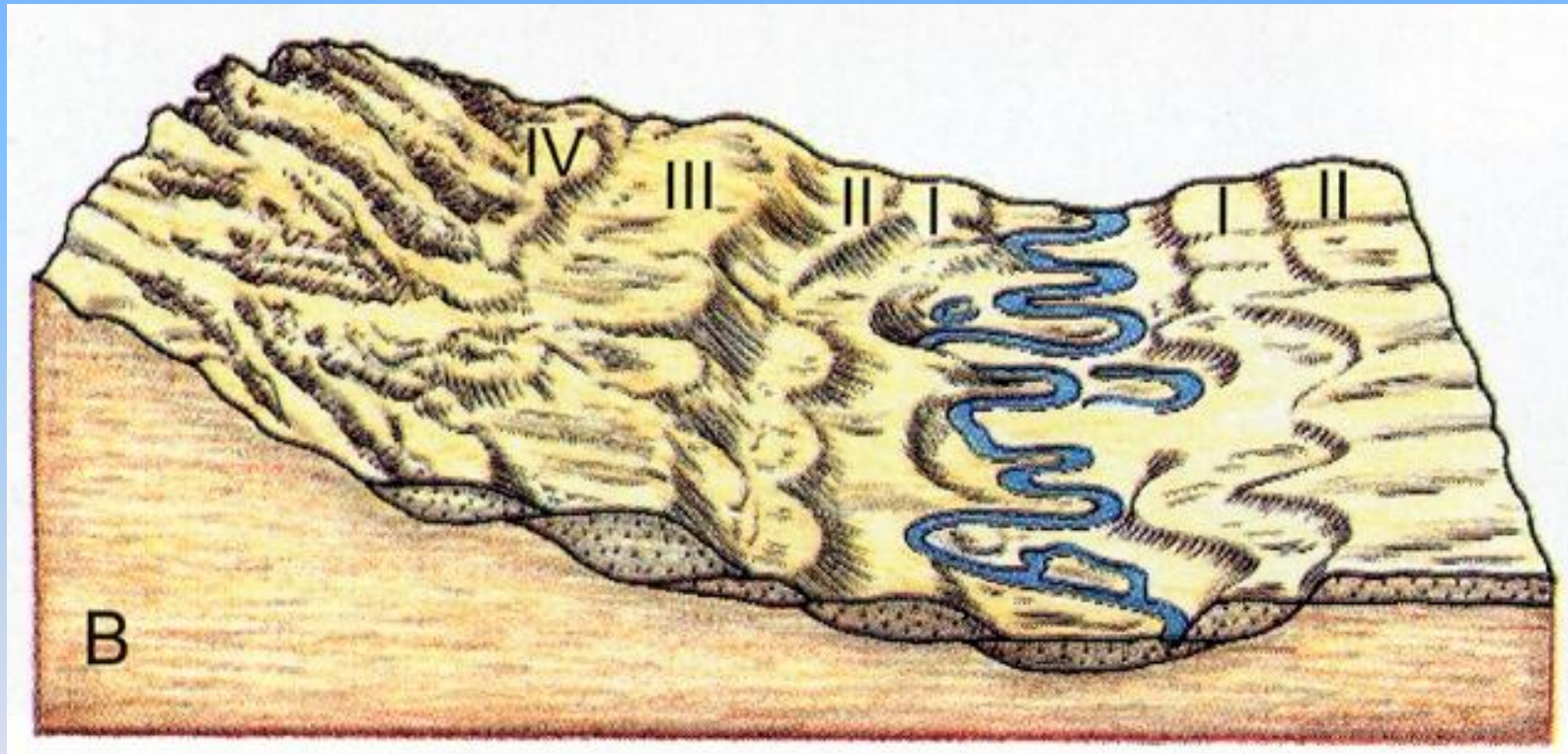

A szakaszjelleg változásai – teraszképződés

A teraszképződés alapja a folyó felszínalakító munkájának (szakaszjellegének) **időbeli** változása

A szakaszjelleg időbeli változása a munkaképesség és az elvégzendő munka **arányának** módosulására vezethető vissza.

Ipoly-völgy Letkésnél

A szakaszjelleg változást előidéző okok:

a **tengerszint ingadozásai** az erózióbázis változását, vagyis a munkavégző képesség egyirányú módosulását eredményezik

a **tektonikus mozgások** a munkavégző képesség kétirányú módosítását eredményezik

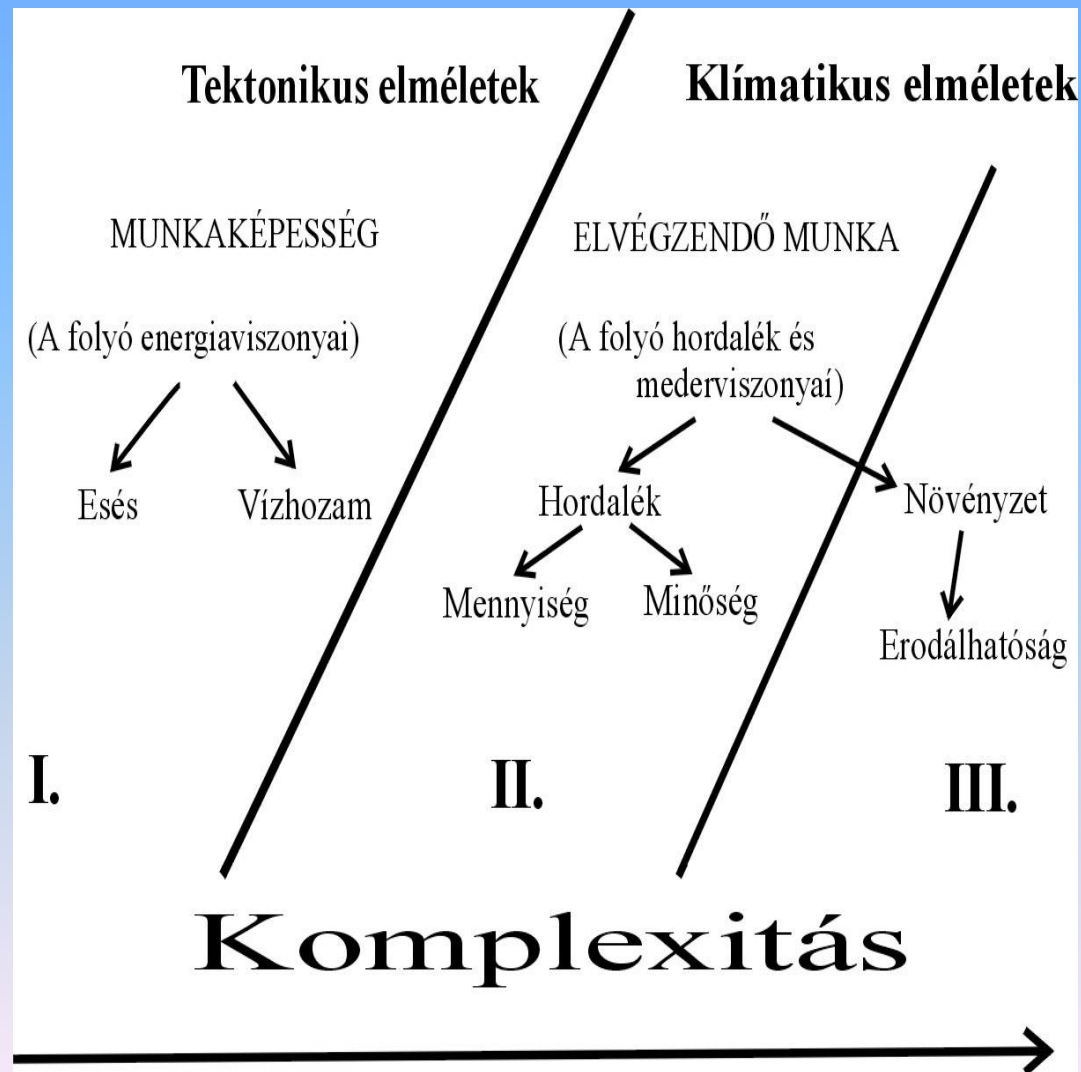
az **éghajlatváltozások** hatása sokkal összetettebb

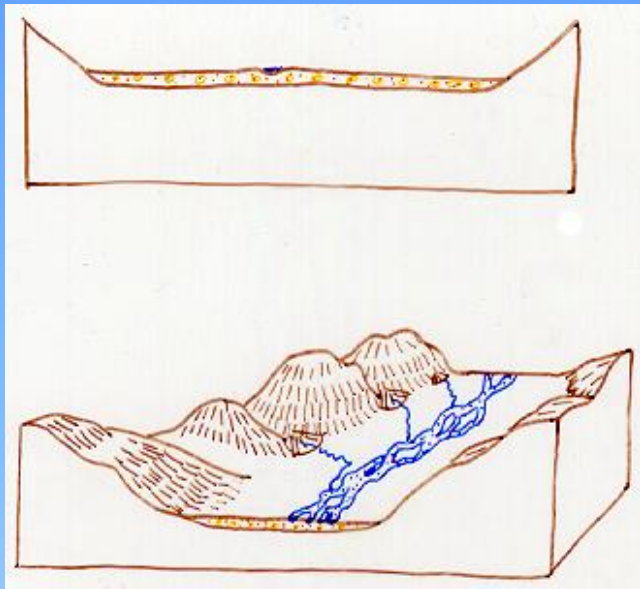

az éghajlatváltozások hatása sokkal összetettebb

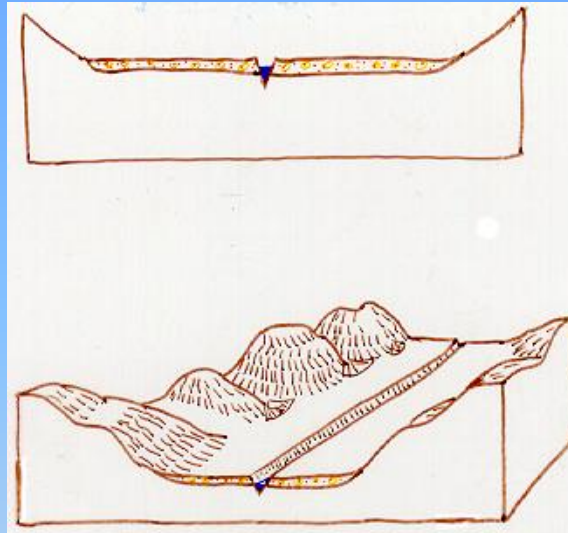
Egyszerű modell (közvetlen hatások): a vízmennyiség (munkavégző képesség) és a hordalék (elvégzendő munka) módosul a klímaváltozás szerint

Összetett modell (közvetlen és közvetett hatások): a klímaváltozás morfológiai következményeit a növénytakaró befolyásolja: csökkenti/növeli a lefolyást és a folyóba kerülő hordalék mennyiségét, ill. változtatja a partok erodálhatóságának mértékét

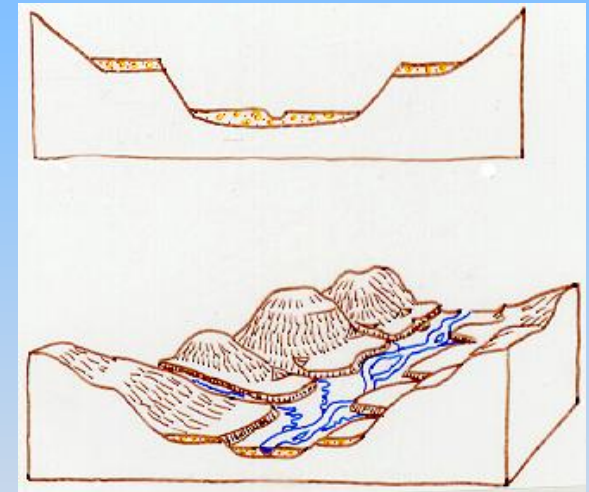

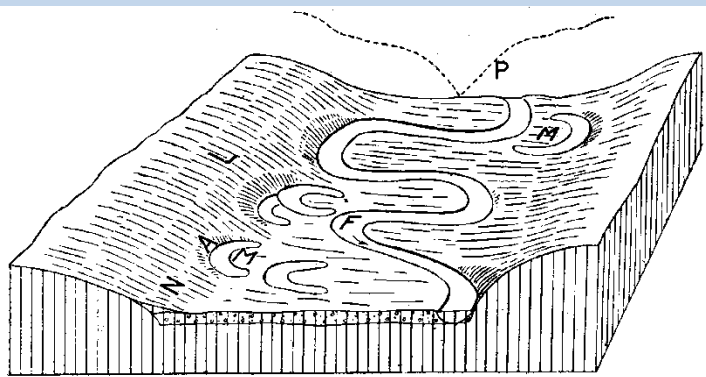
**Hideg-száraz éghajlat,
kevés csapadék, sok törmelék
Tektonika: nyugalom**

**Hűvös-nedves éghajlat,
sok csapadék, kevés törmelék
Tektonika: süllyedés-emelkedés**

**Hideg-száraz éghajlat,
kevés csapadék, sok törmelék
Tektonika: nyugalom**

A teraszok osztályozása:

átmenő – helyi (lokális) terasz

alluviális – sziklaterasz

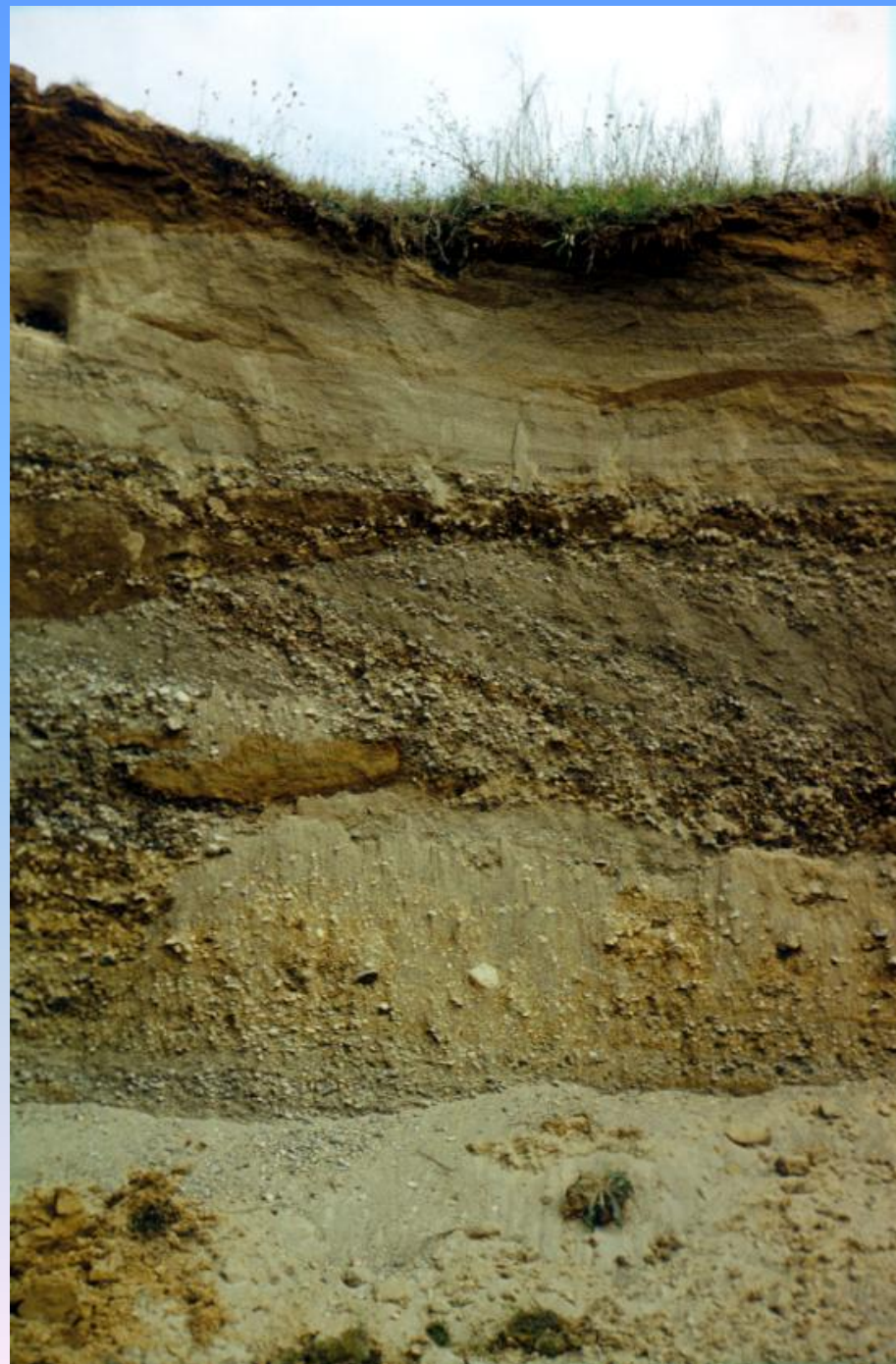
A terasz kutatás módszerei

a terasz leírása:
alaktani helyzet
magassági viszonyok
folyóvízi üledék

a terasz anyagának vizsgálata:
ásvány-kőzettani összetétel
a hordalék koptatottsága
fosszíliaák

Ipoly terasz Letkésnél

A teraszok tektonikus deformációi

magasság
(m, tszf.)

400

320

240

160

80

0

80

160

240

320

400

480

Kisalföld

Gerecse

Dunakanyar

Budai-hg.

Középhegység

Alföld

1850

1800

1750

1700

1650

1600

1550

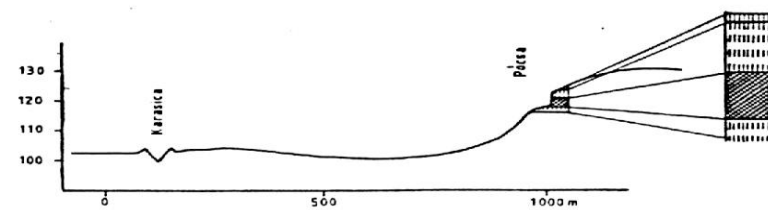
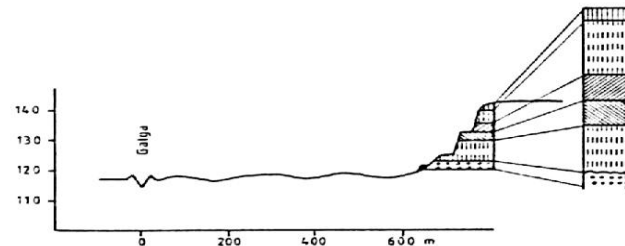
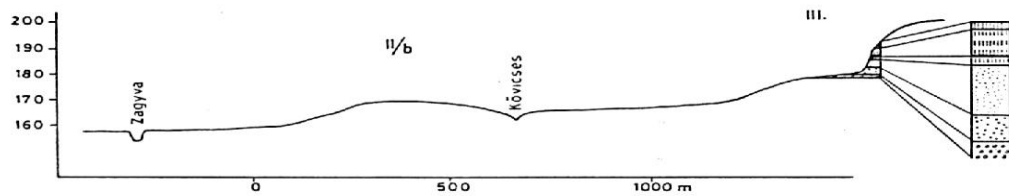
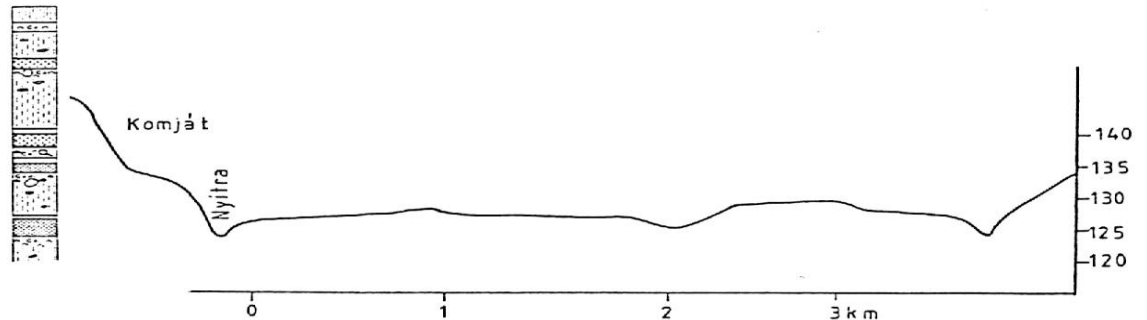
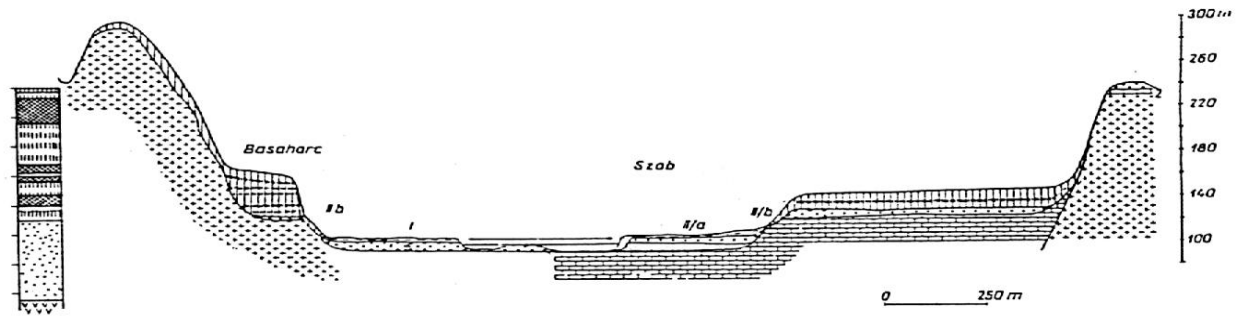
folyamkilométer

- VII terasz (pliocén hegyláb felszín)
- VI terasz (kora-pleisztocén)
- V terasz (günz)
- IV terasz (mindel)
- III terasz (riss)
- II/b terasz (würm eleje)
- a Duna jelenlegi esésgörbéje
- a negyedidőszaki rétegsor alja

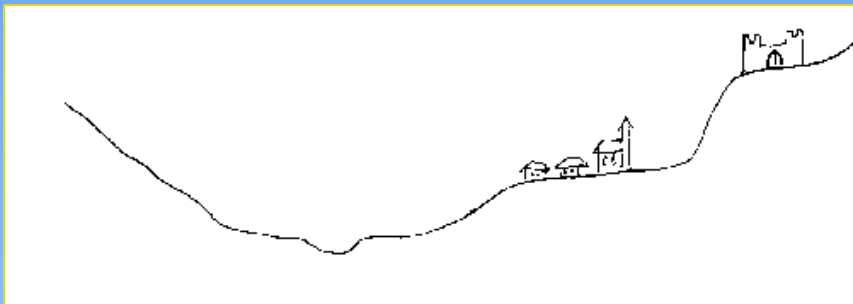
(Pécsi, 1959 után)

a teraszt fedő
üledékek
vizsgálata:

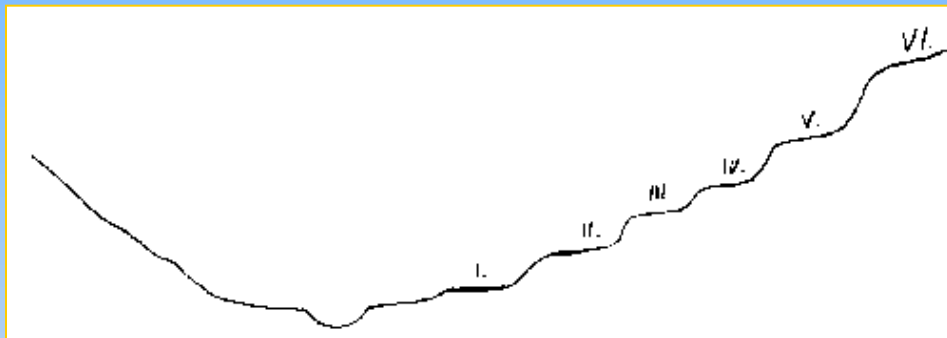
löss,
futóhomok,
édesvízi mészkő
lejtőanyag
tefra

Magyarországi teraszrendszerek

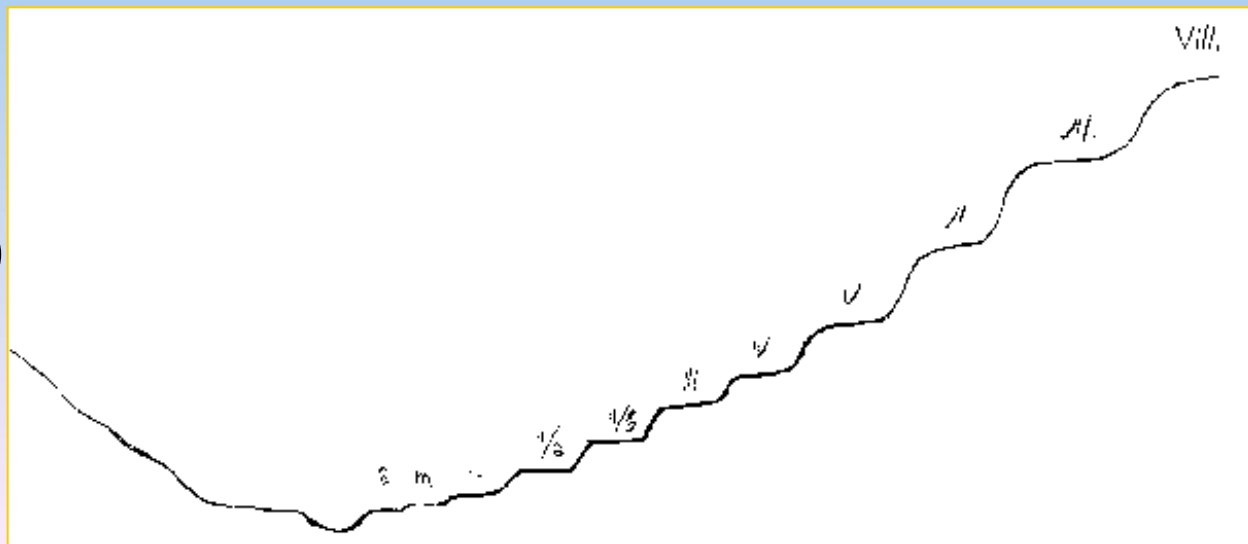

Cholnoky Jenő 1923

Bulla Béla 1941

Pécsi Márton 1959

A VÖLGYEK ÉS A VÖLGYHÁLÓZAT TÍPUSAI

A völgy eredetét tekintve lehet a **belső (A)**, vagy lehet a **külső erők (B)** működésének eredménye

A. Szerkezeti völgy:

szinklinális
tektonikus
interkollin

B. Eróziós völgy:

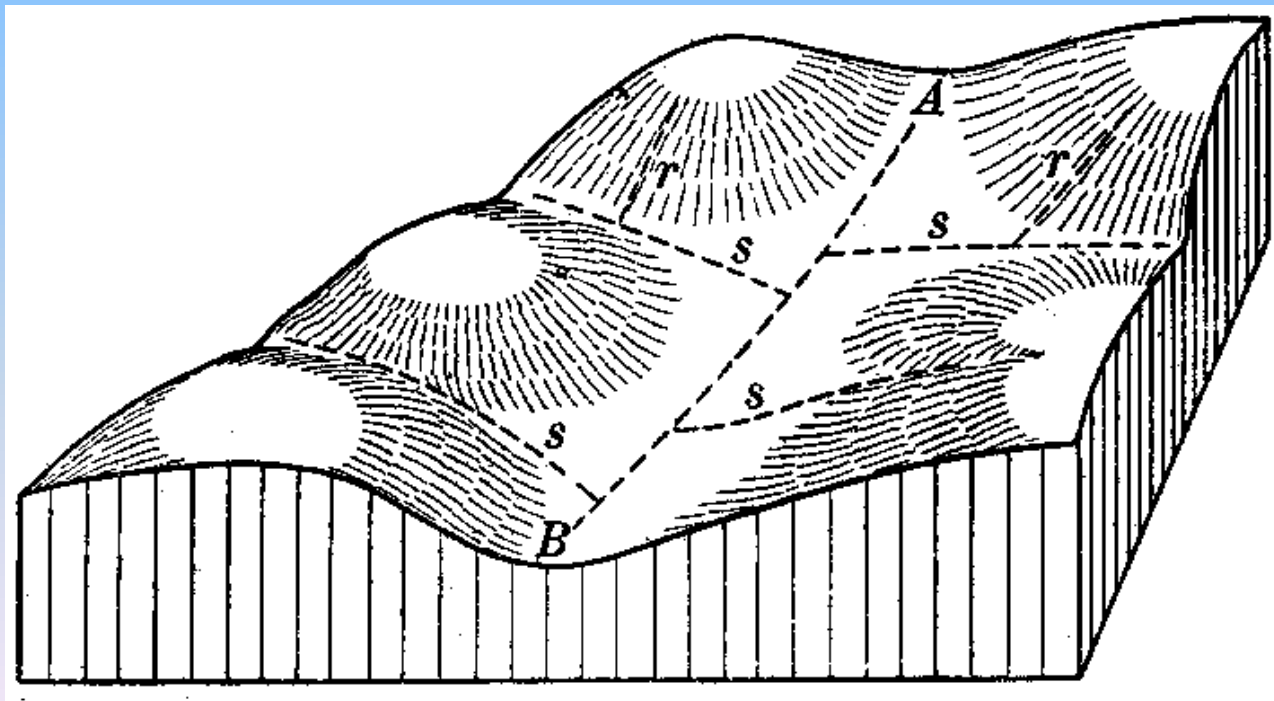
folyóvízi
glaciális
deflációs
deráziós

A völgyek **alakrajzi** tulajdonságai:

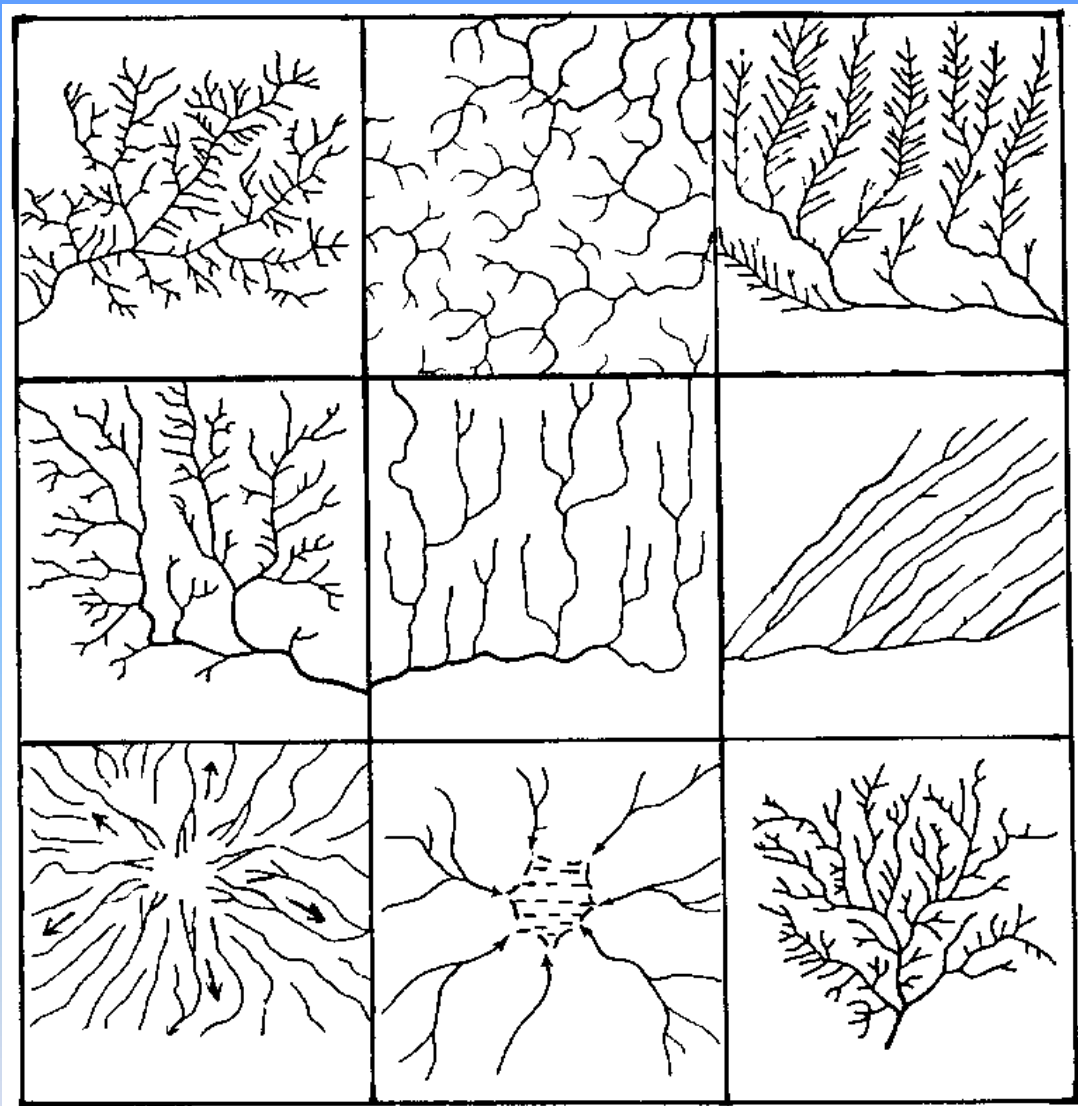
alaprajz
keresztmetszet
hosszmetszet

A vízfolyások alaprajzának geometriája a főfolyók és mellékfolyóik elhelyezkedéséből vezethető le

Elsődleges eróziós völgyek (Davis): konzekvens, szubszekvens, reszekvens folyószakaszok

Alkalmazkodás a domborzathoz:

ágas

rákollós

tollas

ágazó

párhuzamosszerű

párhuzamos

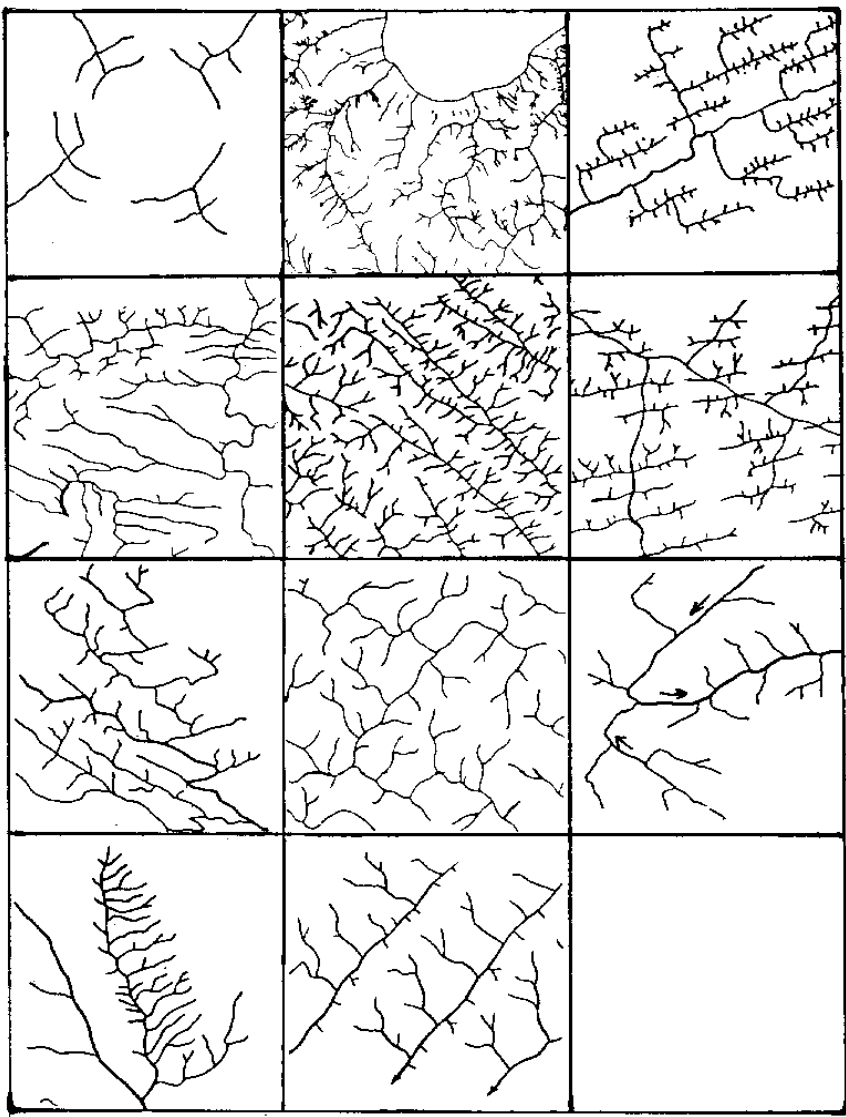
szétfutó

összefutó

félig összefutó

Alkalmazkodás a földtani felépítéshez

gyűrűs

karéjos

lugasos

visszakanyarodó

vetődéses

hasadékos-lugasos

szögletes

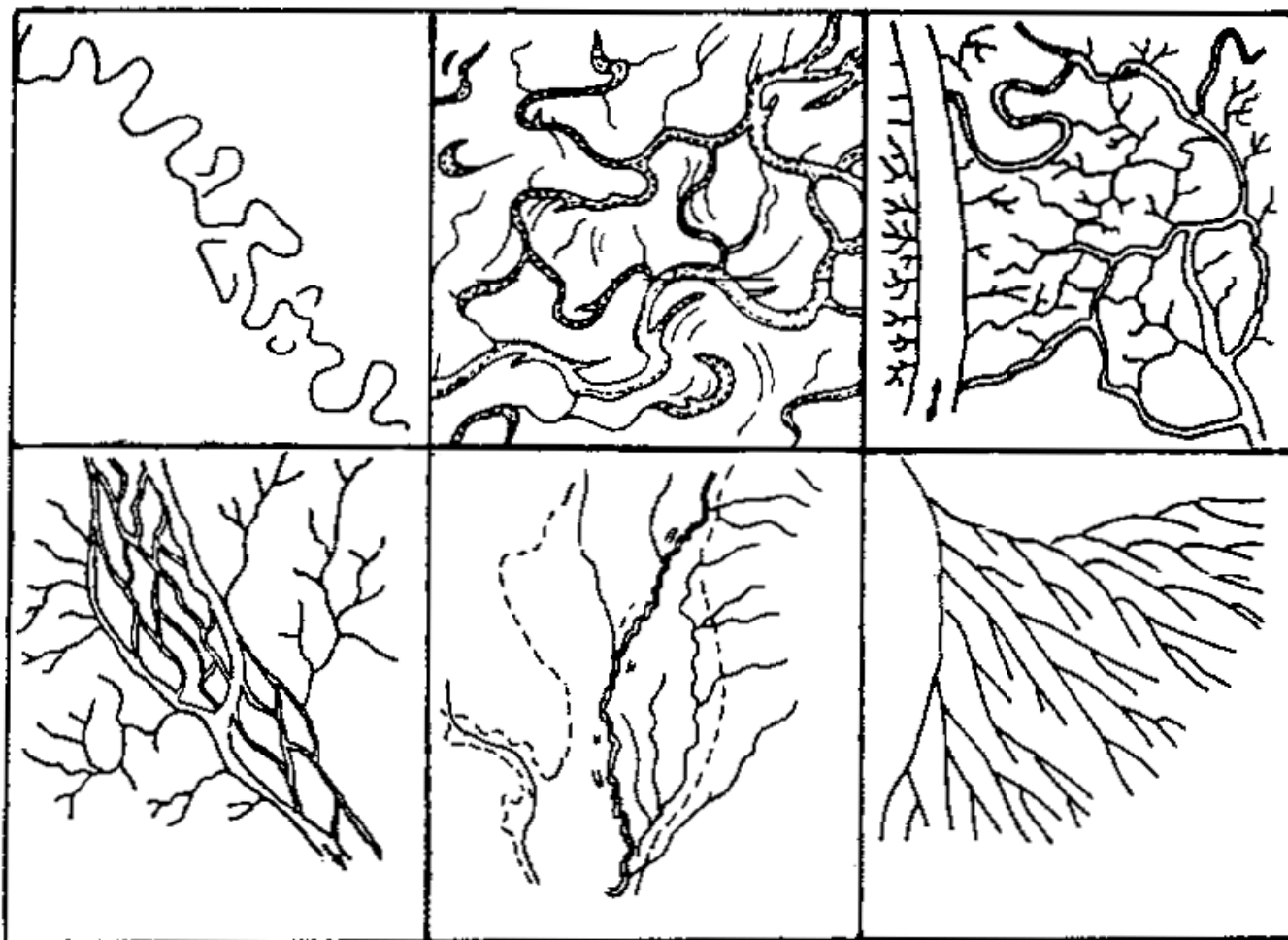
derékszögű

elcsavart

részaránytalan I

részaránytalan II

Feltöltődő területek rajzolata

kanyargó

szövedékes

hálós

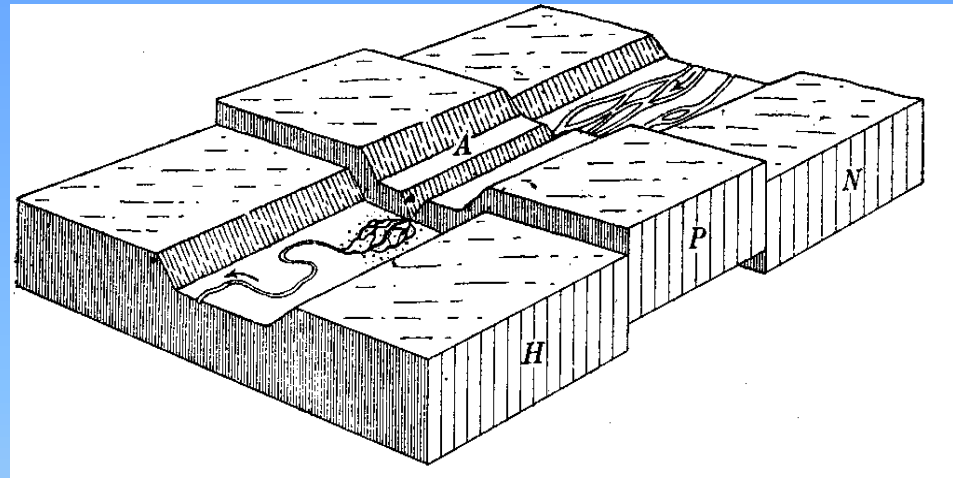
fonatos

elvonszolt

legyező

Diszkordáns (áttöréses) völgyek

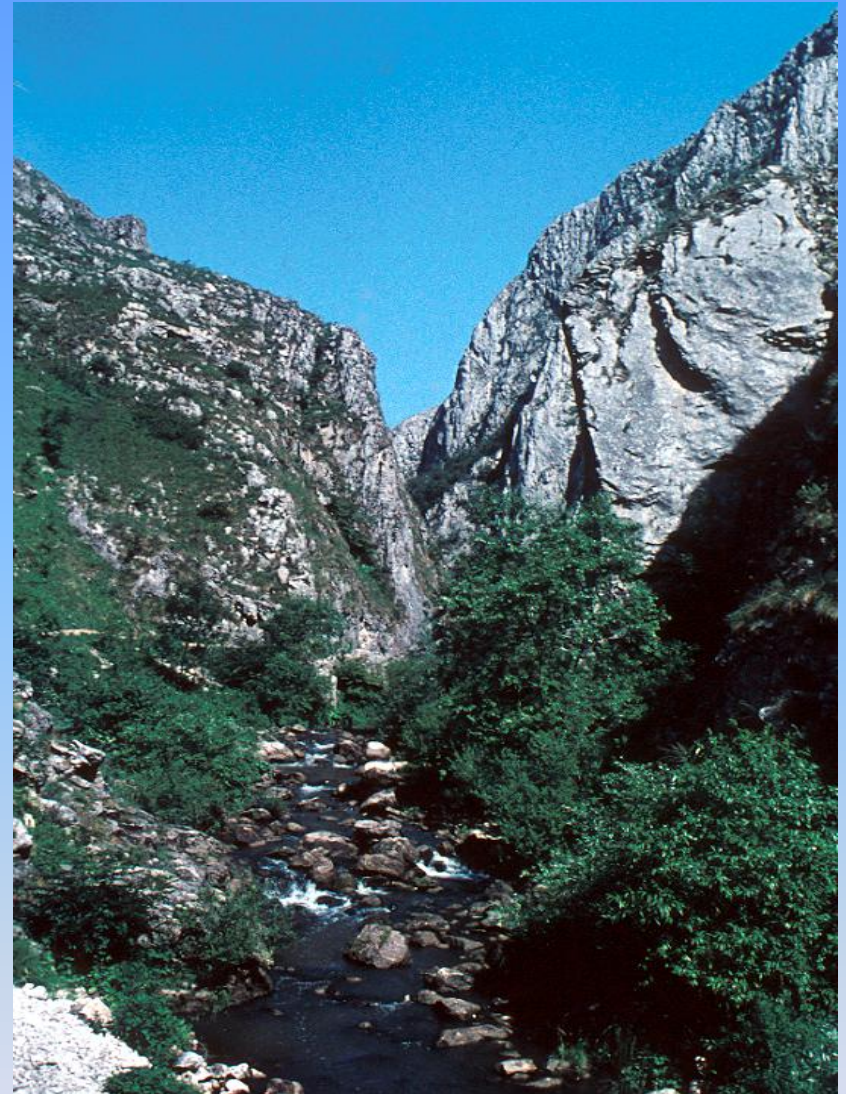
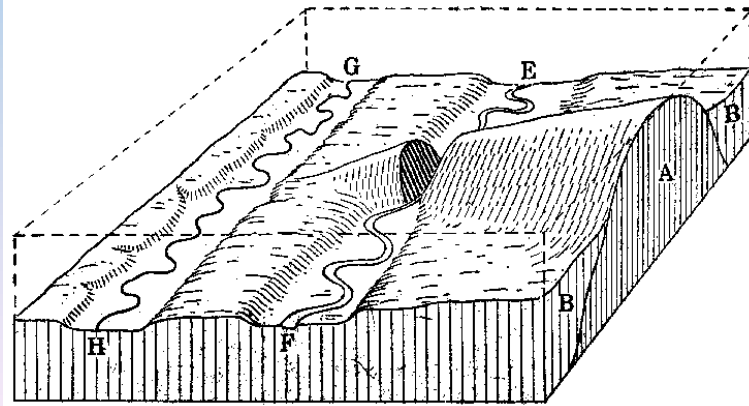
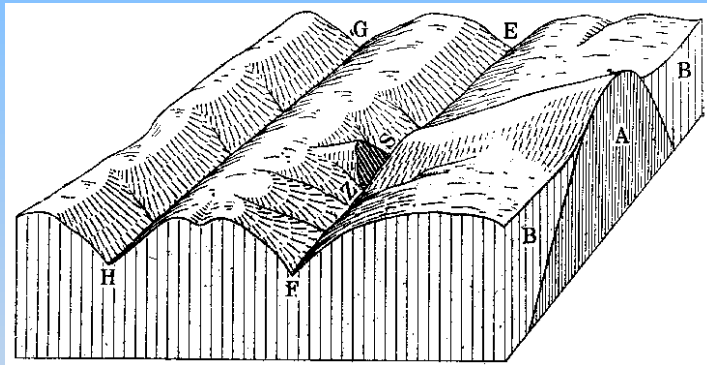
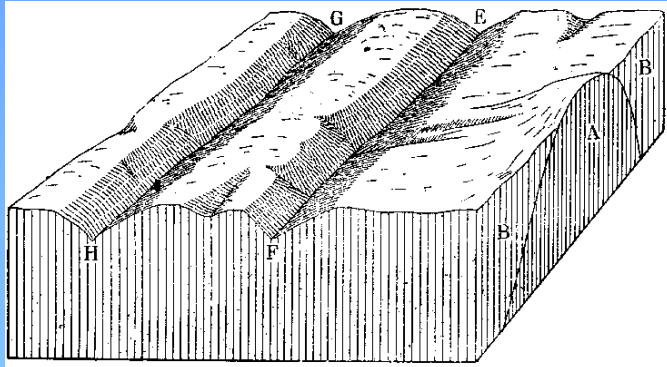
1. Antecedens völgy

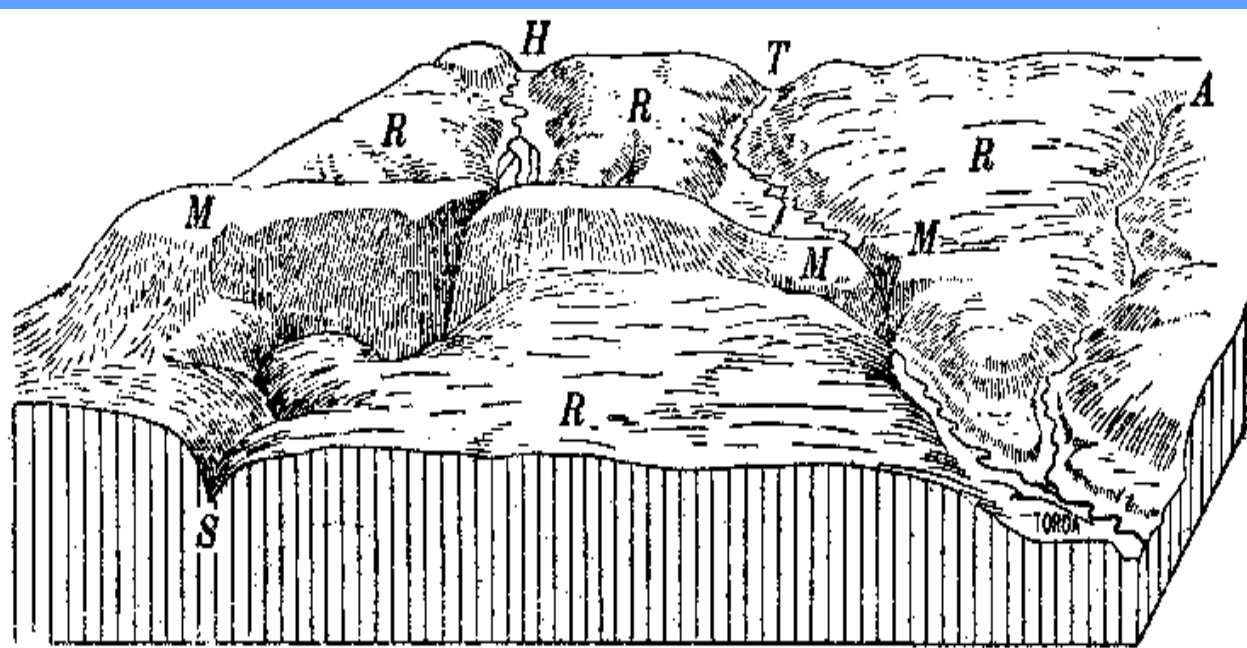
Vág-völgy
(Szlovákia)

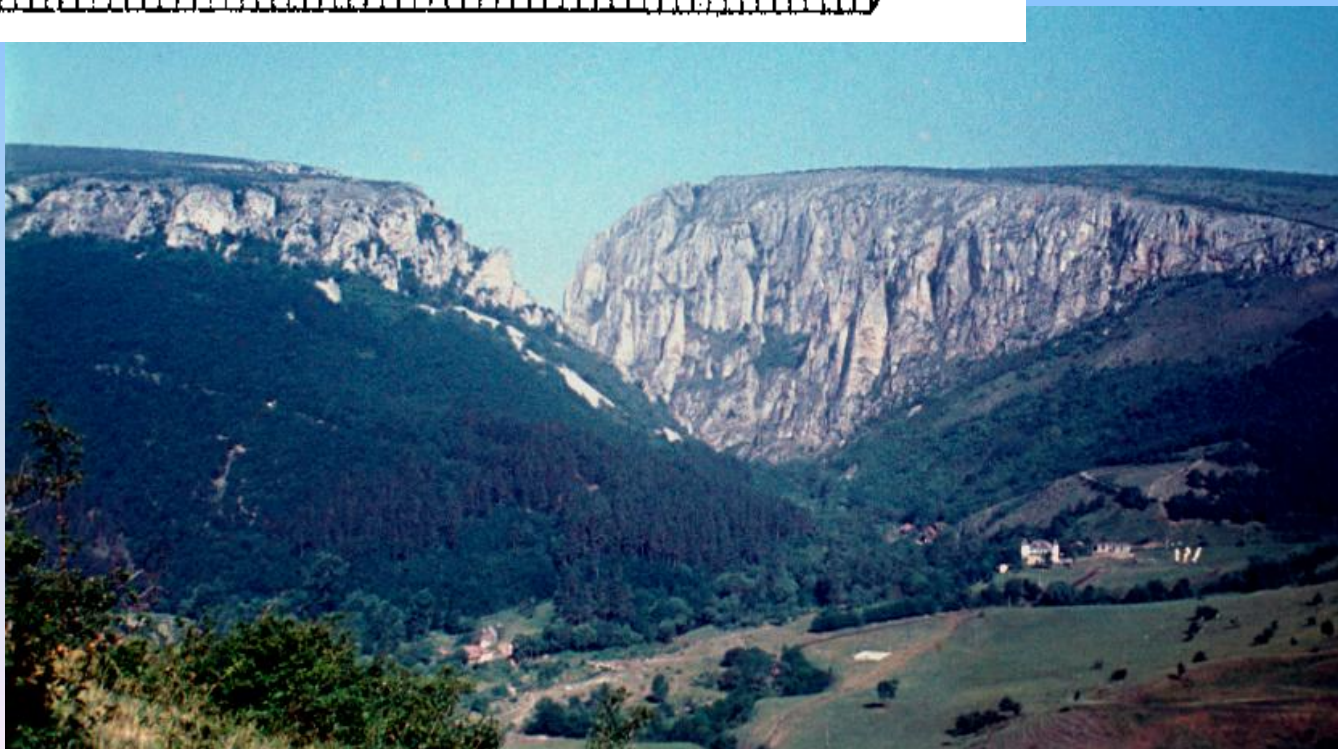
2. Epigenetikus (átöröklött) völgy

Hesdát-patak
(Tordai-hasadék, Erdély)

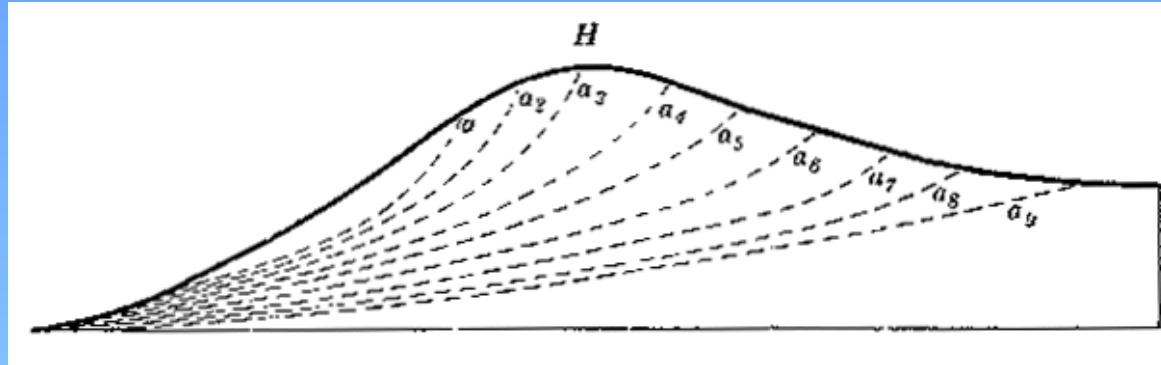

Tordai-hasadék

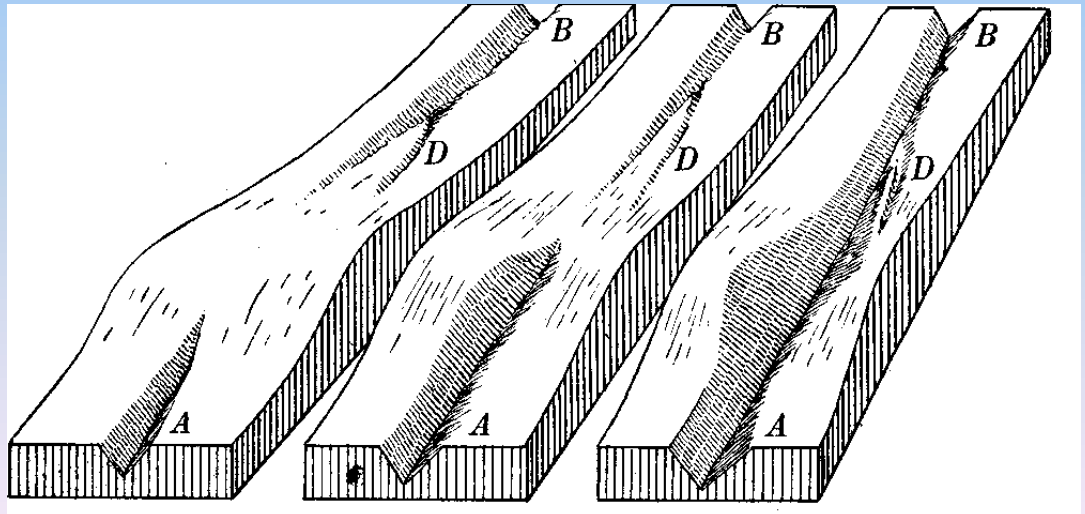

3. Regresszió regressziós völgy

4. Obszekvencia obszekvens völgy

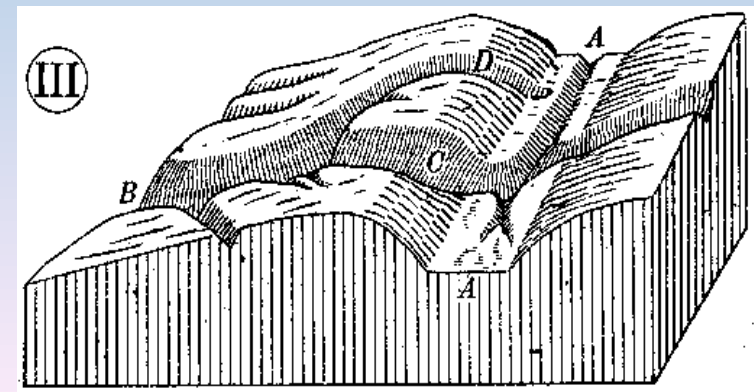
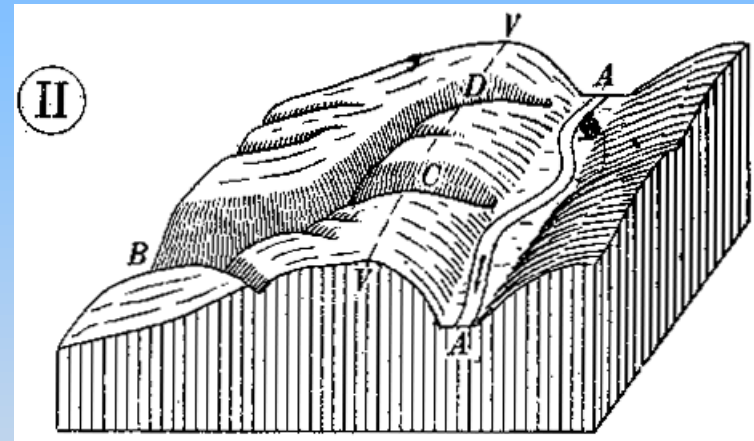
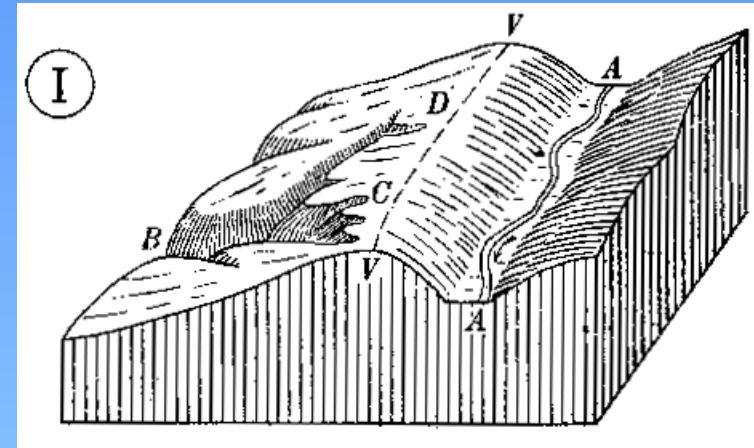
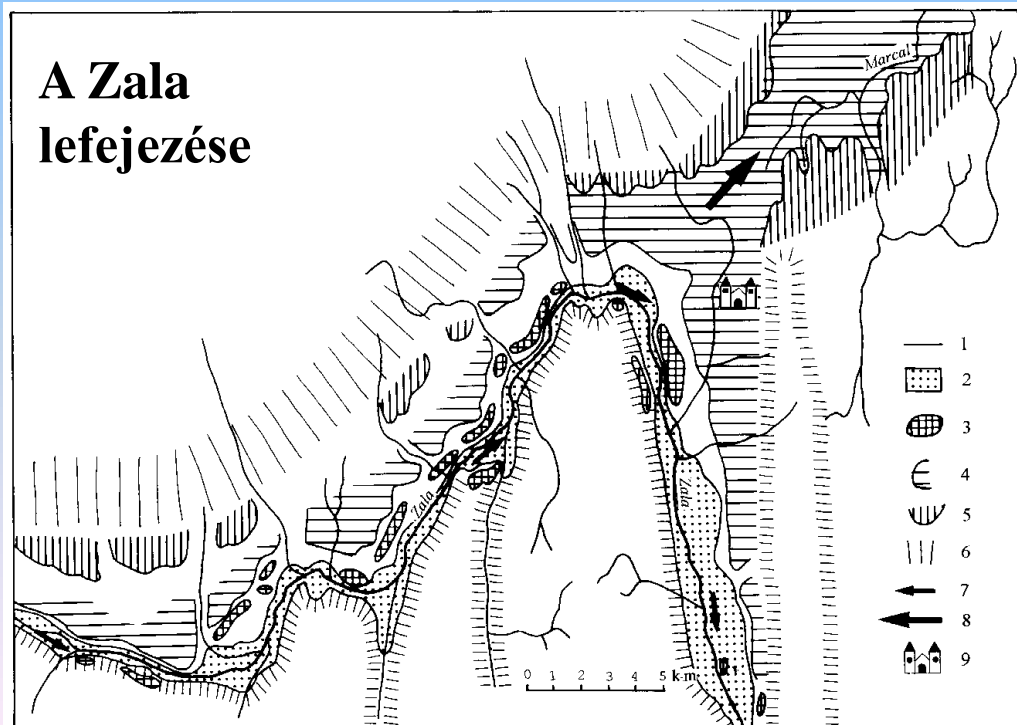
Dunakanyar

Antecedens – epigenetikus - álobszekvens

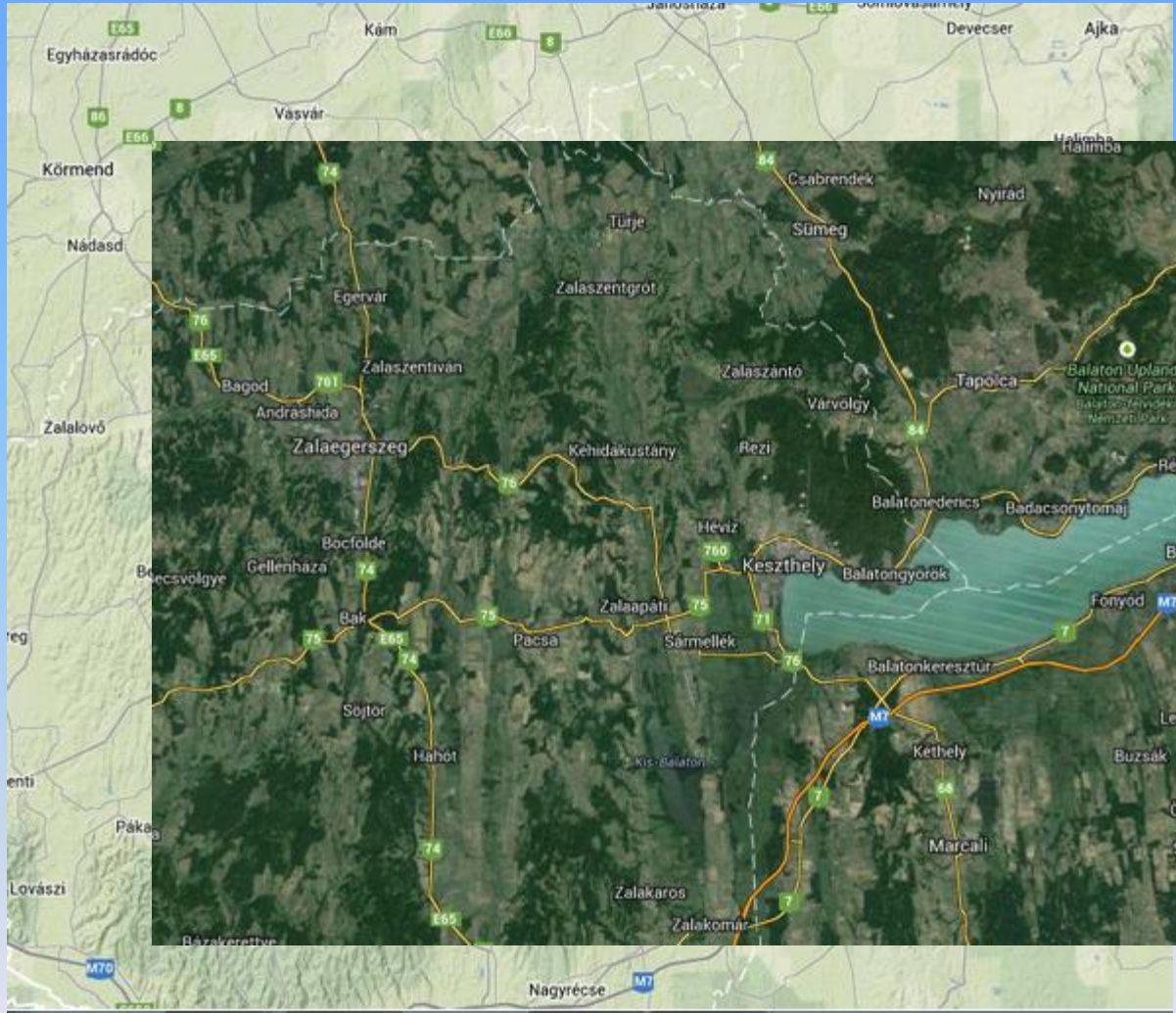
Folyótalálkozások

Völgyfő völgyfővel: **regresszió**

Völgyfő völgyoldallal: **bifurkáció**
folyólefejezés
(kaptura)

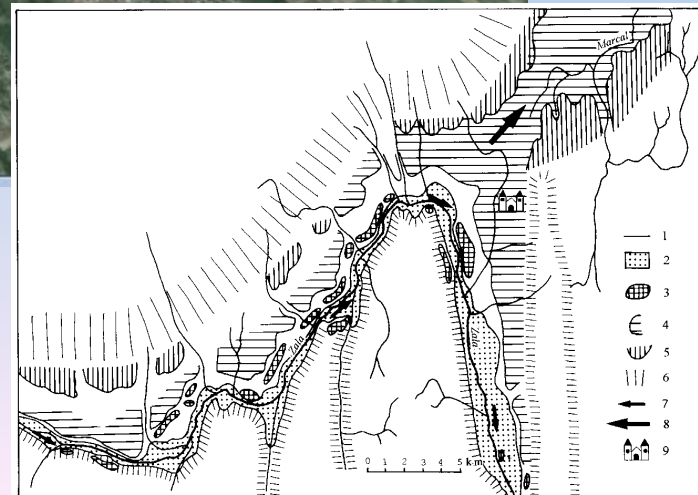

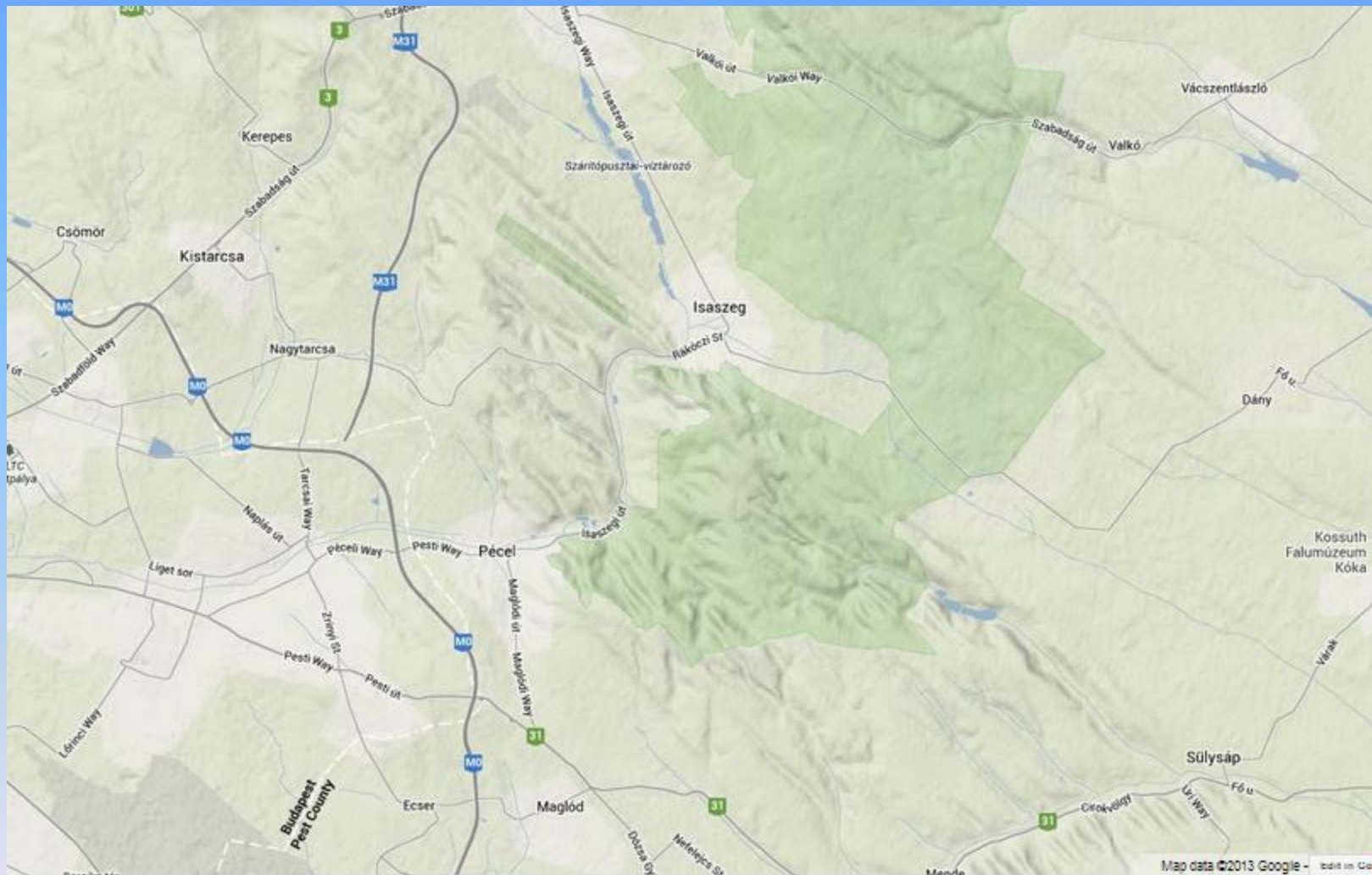
Türje

Zalabér

Zalaszentgrót

Image © 2013 DigitalGlobe

Völgyoldal völgyoldallal

